

2.

Joachim Rønnows Dødsaar.

Af

Henning Heilesen.

Blandt Danmarks sidste katolske Biskopper indtager Joachim Rønnow en Særstilling, idet han i Modsætning til sine Kolleger sad i Fængsel lige til sin Død. Om Aarsagerne hertil er der i Tidens Løb fremsat forskellige Teorier. Disse Teorier er afhængige af Tidspunktet for Joachim Rønnows Død. Medens Dødsdagen overalt angives ens, angives Dødsaaaret forskelligt, saaledes som det fremgaar af de Kildesteder, som vil blive citeret i det følgende. Siden Huitfeldts Tid har det dog været den almindelige Antagelse, at Joachim Rønnow døde 1544. En kritisk Undersøgelse af Kilderne viser imidlertid, at denne Antagelse ikke kan opretholdes. Da Spørgsmaalet er af Betydning for Bedømmelsen af den danske Regerings Politik over for det katolske Parti i Tiden efter 1540, vil en saadan Undersøgelse blive foretaget i det følgende. I Forbindelse dermed vil det Spørgsmaal blive behandlet, hvorfor Joachim Rønnow aldrig opnaaede at genvinde sin Frihed.

Et Brev fra Joachim Rønnow til Mogens Gyldenstjerne dateret 7. Oktober 1541¹ er det seneste dokumentariske Vidnesbyrd om Rønnows sidste Levetid. I øvrigt bygger vor Viden paa Meddelelser i forskellige historiske Fremstillinger fra 16. Aarh. Ifølge disses samstemmende Vidnesbyrd er han efter denne Dato blevet ført fra Visborg, hvor han paa det Tidspunkt sad fangen, tilbage til København og er død der. Den ældste Fremstilling, der beretter om Joachim Rønnows Død, er Peder Olsens Roskildeaarbog, som er forfattet 1549². Der staar her følgende under Aaret 1542³:

¹ Trykt i Breve fra og til Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre udg. v. E. Marquard I (1929), 71 f.

² Dette fremgaar af Udtrykket »thenne tiid 1549« under Aaret 1495 (Monumenta Historiæ Danicæ 1. R. I, 322).

³ Monumenta 1. R. I, 378.

»Ffor^{ne} aar sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum dag døde Joachimus Rønnou, wduold biscop tiill Roskiilde domkircke, paa Kiøbmenhaffns slott i fængsell.«

I samme Forfatters »Danorum gesta«, som gaar til 1559, staar følgende¹:

»Hoc etiam anno die Philippi et Jacobi mortuus est Joachimus quondam electus Roschildensis Hafniæ carceri mancipatus, postquam reductus est de Visby Gotlandiæ ad eandem Hafniam.«

Henrik Smith skriver i sin danske Aarbog, der ender 1561, under Aaret 1544²:

»Den første dag wdi Maymaanit døde Jacob Rønnou, wdualt til Roskilde domkircke, paa Kiøbenhaffns slott y fængsell. Hand var ført tiill atskillige steder og satt y fængsell, som var y Kiøbenhaffn, Krogen, Dragsholm och Visby paa Gulland.«³

Mogens Madsen skriver i »Regum Daniæ Series« under Aaret 1544⁴:

»Eodem anno Maij die I moritur Hafniæ Joachimus Rønnow, qvondam Episcopus Roschildensis, in æde Divi Spiritus apud Hafnienses sepultus.«

I Roskildepræsten Morten Pedersens Kalendarium, som er sammenstillet i 1570'erne⁵, findes følgende Notits under Maj⁶:

¹ Citeret efter Haandskriftet Gl. kgl. Saml. 2461, 4°.

² Monumenta I R. I, 640.

³ Peder Olsen skriver i Roskildeaarbogen under Omtalen af Biskoppernes Fængsling 1536 (Monumenta I R. I, 376): »Men Joachimus Rønnou, wduolt tiill Roskiilde stigt, bleff ført tiill atskillige stæder oc satt j fængsell, som war j Kiøbmenhaffn, Krogen, Dragsholm og Viisby paa Gotland, siden kom hand tiill Kiøbmenhaffn igien, hvor hand bleff dødt nogen tiid ther efter.«

⁴ Monumenta 2. R. II, 231 f.

⁵ Den Notits, som fører længst ned i Tiden, er fra 1576 (Kalendariet findes trykt i Uddrag i Ny kirkehist. Saml. III, 488—505).

⁶ Ibidem, 493.

»1 1542. D. Jacobus Rønnou electus Episcopus Roschildensis, qvi bis Episcopatum magno pretio assequutus est, et diu in carcere detentus, mox postquam¹ a captiuitate liberatus, obiit.«

I Claus Billes Kalendarium hedder det under 1. Maj efter en Optegnelse fra 1581²:

»Anno 1542 obiit episcopus electus Roschyldensis Joachimus Rønnou Hafniæ, ibidem in templo divi Spiritus defunctus³.

Den himmerlandske Præst Christiern Nielsen Juel skriver følgende i sin Aarbog, som gaar til 1581⁴, under Aaret 1542⁵:

»Samme Aar S. Walburg dag døde Joachim Rønnou, wduald Biscop till Roskild domkircke, paa Kiøbnehaffns slott y fengtzell.«

Huitfeldt skriver under Aaret 1544⁶:

»Samme Aar døde Bisp Jacob Rønnow udi Fengsel paa Kiøbenhaffns Slot, oc vaar hent fra Gulland, fordi hand nu vaar betenckt at reversere sig som de andre Bisper. Hans Venner haffde oc giort Bøn for hannem, at hand icke skulde være saa vjt borte udi den Elendighed paa Gulland, men nærmere ved Haanden, at hans Venner kunde see hannem til gode.«

Krag bringer ligeledes Meddelelsen under Aaret 1544⁷:

»Ronnovius interea, antistes qvondam Roskildensis, ex Gothlandia captivus jam Hafniam adductus, incertum an accedente ad morbum ægritudine animi, qvod pontificiis colloqvium istud infeliciter cesserat, in regia Hafniensi detentus moritur«.

¹ Utvivlsomt Fejlskrift for »antequam«. Rordam har herudfra uden Hensyn til andre Angivelser sluttet, at Joachim Rønnow blev løsladt kort for sin Død (Kirkehist. Saml. 5. R. VI, 153).

² Danske Saml. 2. R. V, 60.

³ Utvivlsomt Fejlskrift for »sepultus«.

⁴ Aarbogen, som findes i Ny. kgl. Saml., 637, 8°, er trykt i Uddrag i Ny kirkehist. Saml., V, 342—377.

⁵ Ibidem 344.

⁶ Kong Christian den Tredies Historie, Qq iiij (Folioudg., 1535).

⁷ Annales (ed. Gram), 272.

Hamsfort skriver følgende om Joachim Rønnows Fangenskab og Død i sin Fortegnelse over Biskopper i Roskilde¹:

»Ad extremum jussu Christiani III regis captus. Anno MDXXXVI varias tulit custodias & vincula. Hafniæ, Crocholimii, Dracholmii, Visbii Gotiæ insulæ et iterum Hafniæ, tandem anno Christi MDXLII obiit diem.«

Af de ovenfor citerede Kilder fremgaar, som allerede nævnt, at Joachim Rønnows Dødsdag overalt angives ens, nemlig som 1. Maj, undtagen hos Krag, der ikke nævner nogen Dato. Derimod sættes Dødsaaet nogle Steder til 1542, andre Steder til 1544. Førstnævnte Aar findes angivet som Joachim Rønnows Dødsaar i Roskildeaarbogen, Morten Pedersens og Claus Billes Kalendarier samt i Christiern Nielsen Juels Aarbog og hos Hamsfort, medens Henrik Smith, Mogens Madsen, Huitfeldt og Krag anbringer Joachim Rønnows Død under sidstnævnte Aar. Verbaloverensstemmelse viser, at Christiern Nielsen Juels Meddelelse gaar tilbage til Roskildeaarbogen, og Morten Pedersen har som Præst i Roskilde muligvis kendt Roskildeaarbogen eller »Danorum gesta«. At Hamsfort har benyttet Roskildeaarbogen, ses deraf, at han et Sted i sin Bispefortegnelse hentyder til »Annales nuper Danice scripti«. Endvidere vides, at han har ejet en Afskrift af Roskildeaarbogen². Claus Billes Meddelelse hviler uden Tvivl paa Familietradition, da der hos ham ikke kan paavises nogen Afhængighed af Roskildeaarbogen³. Henrik Smith har kendt og benyttet Roskildeaarbogen⁴, men har anbragt Efterretningen om Joachim Rønnows Død under Aaret 1544 i Stedet for under Aaret 1542. Henrik Smiths Angivelse er overtaget af Mogens Madsen og derfra gaaet videre til

¹ SRD. VII, 163.

² SRD. VII, 162; Monumenta 1. R. I, 303.

³ Claus Billes Moder, Karen Rønnow, var Datter af Joachim Rønnows Broder, Rigsraad Eiler Rønnow til Hvidkilde (Møllerup og Meidell: Bille-Ettens Historie I, 769; jfr. II 1, 277).

⁴ Et Eksempel paa Henrik Smiths Benyttelse af Roskildeaarbogen anføres af Martin Weibull i Skånska Samlingar IV 1,46 (jfr. Monumenta 1. R. I, 344 og 614).

Huitfeldt og Krag. Paa Grund af Huitfeldts Autoritet har den Opfattelse sejret, at Joachim Rønnow døde 1544, og selv om det nu er almindelig anerkendt, at Huitfeldt er en sekundær Kilde, og hans Oplysninger derfor maa kontrolleres, er hans Angivelse eneraadende i alle Fremstillinger og Opslagsværker¹.

Af det anførte fremgaar, at den Tradition, der sætter Joachim Rønnows Dødsaar til 1542, gaar tilbage til Roskildeaarbogen, medens den Tradition, der gaar ud paa, at Joachim Rønnow først døde 1544, kan føres tilbage til Henrik Smith. Der er flere Omstændigheder, som taler for, at Roskildeaarbogens Angivelse er at foretrække. Den er nedskrevet faa Aar efter Begivenheden af en Mand, som levede i Nærheden af det Sted, hvor Dødsfaldet fandt Sted, og derfor havde særlige Forudsætninger for at kende det rigtige Tidspunkt. Den støttes af den Kendsgerning, at Claus Bille, der som tidligere omtalt var i Familie med Joachim Rønnow, uafhængig af Peder Olsen har samme Angivelse i sit Kalendarium, samt af to Breve fra Joachim Rønnow til Mogens Gyldenstjerne af henholdsvis 15. Juli og 7. Oktober 1541². Det fremgaar af disse Breve, at der paa den Tid, de blev skrevet, var Forhandlinger i Gang om Joachim Rønnows Løsladelse. Det er lidet sandsynligt, at disse Forhandlinger skulde have trukket ud helt til 1544, da Rønnow havde adskillige Slægtninge og Venner i Rigsraadet, der sikkert vilde bestræbe sig paa at fremme hans Sag. Derfor maa det antages, at Joachim Rønnow i Slutningen af 1541 eller i Begyndelsen af 1542 er blevet ført tilbage til København, da hans Løsladelse var forestaaende, men han er død, inden den fandt Sted.

Tidligt har den historiske Litteratur opholdt sig ved det paafaldende i, at Joachim Rønnow i Modsætning til de andre Biskopper sad fængslet til sin Død. Allerede Henrik Smith har følgende Tilføjelse til sin Omtale af Biskoppernes Fængsling

¹ Saaledes endnu i J. Oskar Andersens Biografi af Joachim Rønnow i Dansk biografisk Leks. XX, 416 ff.

² Breve fra og til Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre I, 65 f., 71 f. Sidstnævnte Brev er omtalt ovenfor S. 73,

1536¹: »Men Jacob Rønnow kom ikke løs, men fordis til at-skyllig fengsell,« og Mogens Madsen skriver efter at have omtalt denne Begivenhed²: »Verum a his pleriqve mox iterum dimissi sunt. Solus Joachimus diutius coeteris servatur captivus variis locis — — —«. Hverken Henrik Smith eller Mogens Madsen omtaler Aarsagen til Joachim Rønnows lange Fangenskab. Først Huitfeldt beskæftiger sig med dette Emne; ved Omtalen af Biskoppernes Løsladelse skriver han følgende³: »— — — oc paa deris Genbreff ere de strax løs komne undertagendis Bisp Jacob Rønnow. Hand vaar stif oc traatzig oc vilde icke udgiffve nogen Forskriffving — — —«. Ved Omtalen af Joachim Rønnows Død anfører Huitfeldt som Aarsag til, at han sad saa længe i Fængsel, en uforsigtig Udtalelse i Anledning af de andre Biskoppers Løsladelse⁴: »— — — de maatte skamme dennem, at de icke kunde gjøre ham løs, haffde de alle været fangne, oc hand alene været løs, vilde hand friet dennem.«

Den Opfattelse, at det var Joachim Rønnow, der ved at nægte at »reversere sig« og fremsætte uforsigtige Udtalelser, gav Anledning til, at han holdtes i Fængsel til sin Død, var i lang Tid den herskende blandt Historikerne⁵. Den første, som banede Vej for en anden og rigtigere Opfattelse, var Hans Knudsen, der i 1840 udgav den første og hidtil eneste videnskabelige Monografi om Joachim Rønnow⁶. Han antog, at Kongen og Rigsraadet maatte have haft vægtige, for Eftertiden ukendte Grunde til at holde Rønnow i Fængsel, da det ikke kunde være nogle trodsige Ord eller en ubesindig Ytring, der havde forvoldt

¹ Monumenta 1. R. I, 636.

² Monumenta 2. R. II, 226.

³ Kong Christian den Tredies Historie, Ee ij (Folioudg., 1493).

⁴ Kong Christian den Tredies Historie, Qq, iiij (Folioudg., 1535).

⁵ Endnu blandt moderne Historikere kan den paatræffes; saaledes skriver Hans Lund i Schultz' Danmarkshistorie: »Kun Joachim Rønnow nægtede stejlt at bøje sig, og han holdtes i Fængsel til sin Død 1544« (anf. Værk II, 614).

⁶ Joachim Rønnow, udvalgt Biskop til Roeskilde. Et Bidrag til Oplysning af Fædrelandets Historie i Reformations-Tiden. (København 1840).

hans langvarige Fangenskab¹. Han kendte Rønnows ovenfor omtalte Breve til Mogens Gyldenstjerne, men ikke hans Brev til Johan Rantzau af 14. August 1536, hvor Rønnow erklærer sig villig til at indgaa Forlig med Christian III. Dette Brev fremdroges senere af H. F. Rørdam og tryktes 1873 i 1. Bind af Monumenta Historiæ Danicæ². Schiern mente at finde Aarsagen i et hemmeligt Nag mod Rønnow hos Christian III paa Grund af en ukendt Aarsag i Fortiden³. H. F. Rørdam fremsatte 1873 en lignende Opfattelse i en Bemærkning i 1. Bind af Monumenta, idet han mente, at Joachim Rønnow, mod hvem Kongens Forbitrelse var størst, maatte blive i Fængsel indtil sin Død⁴. Heise indtog i sin Artikel om Joachim Rønnow i det af Bricka udgivne »Dansk biografisk Lexikon« et Mellemstandpunkt mellem Huitfeldts og Hans Knudsens Synspunkter, idet han ganske vist skrev følgende⁵: »Paa Grund af hans hele egenmægtige Færd og de voldsomme Ytringer, han ved flere Lejligheder havde ladet falde, var Kongens Forbitrelse mod ham særlig stor«, men senere i Artiklen hedder det, at det i Begyndelsen lader til, at Rønnow selv ikke har villet udstede et Revers om Godkendelsen af Bispemagtens Inddragelse, men at det til sidst lod til at skulle komme til et Forlig; dog døde Rønnow, inden det var kommet i Stand. J. Oskar Andersen fremfører et lignende Synspunkt i sin Artikel om Joachim Rønnow i det nye biografiske Leksikon (1941), dog med stærkere Fremhævelse af Christian III's Holdning, idet han skriver, at skønt Gustaf Vasa gik i Forbøn for Rønnow, var Christian III utilgængelig for Forlig med ham, og Rønnow, som paastod sin Uskyld, stejl⁶.

¹ Anf. Værk, 140 ff.

² Monumenta 1. R. I, 203 f.

³ »Christian den Tredie havde paa Grund af Fortiden, hvis hemmelighedsfulde Slør vi ei tilfulde formaae at opløfte, imod Rønnow fattet et hemmeligt Nag, som selv Gustav Vasa ei formaaede at fordrive fra sin kongelige Svoger« (Historiske Studier (1856) I, 121).

⁴ Monumenta 1. R. I, 218.

⁵ Dansk biogr. Lexikon XIV (1900), 517.

⁶ Dansk biogr. Leksikon XX (1940), 422.

Hassø lægger i sin Afhandling i Kirkehistoriske Samlinger fra 1941 alt Ansvar for Joachim Rønnows lange Fangenskab paa Christian III, idet han henviser til Joachim Rønnows Brev til Johan Rantzau fra August 1536 og hans to Breve til Mogens Gyldenstjerne fra 1541 og mener, at det er Kongen, der ikke har ønsket Joachim Rønnow løsladt, »selv efter Aars Forløb«¹.

Huitfeldts Opfattelse af Aarsagerne til, at Joachim Rønnow sad saa længe i Fængsel — at han nægtede at »reversere sig« — er saaledes ikke blevet staaende ubestridt. Hans Knudsen og siden i mere bestemt Form Hassø lægger alt Ansvar paa Kongen og hævder, at det er denne, som ikke har ønsket Rønnow løsladt. Et Mellemstandpunkt, der søger Aarsagen hos begge Parter, indtages af Heise og J. Oskar Andersen. Huitfeldts Opfattelse modsiges, som Hassø meget rigtigt fremhæver², af de Breve, som vi har bevaret fra Joachim Rønnows Haand under Fangenskabet, og som viser, at han ikke var »stiv og trodsig«, men paa et tidligt Tidspunkt villig til Forlig med Kongen. Derfor kan denne Opfattelse ikke opretholdes. Den nyere Opfattelse (Hassø, til Dels ogsaa J. Oskar Andersen) har Ret i at lægge Hovedansvaret for Joachim Rønnows lange Fangenskab hos Kongen, men da den bygger paa den traditionelle Kronologi, gaar den for vidt, naar den hævder, at Christian III ikke paa noget Tidspunkt har ønsket Rønnow løsladt. Omkring 1540 skete der en Ændring i Christian III's Holdning over for det gamle katolske Parti³, og i 1542, der som tidligere paavist maa anses for Joachim Rønnows Dødsaar, løslodes Stygge Krumpen, tilligemed Rønnow den sidste af de Biskopper, der endnu sad fængslet⁴; desuden genoptoges dennes Broder, Otte Krumpen i Rigsraadet som den sidste af de Raader, der var blevet udstødt i 1536⁵.

¹ Kirkehist. Saml. 6. R. III, 567.

² Ibidem.

³ Dette er først fremhævet af Erslev (Konge og Lensmand i det 16. Aarhundrede, 125 ff.).

⁴ Monumenta 1. R. I, 237 ff.

⁵ Dansk biogr. Leksikon XIII, 395.

For at forstaa de særlige Aarsager til, at Joachim Rønnow holdtes saa længe i Fængsel, vil det være nødvendigt at undersøge de Beskyldninger, der rettedes mod ham i Klageskriftet mod Biskopperne saavel som de Beskyldninger, der sammesteds rettedes mod enkelte af de andre Biskopper, idet der ses bort fra de mere generelle Beskyldninger som f. Eks. at have forhindret Kongevalget efter Frederik I's Død, efterstræbt Adels- og Kloster-gods, bøjet Retten, siddet Rettertingsdomme overhørige o. s. v. Rørdam gjorde opmærksom paa, at Fængslingen for flere af Biskoppernes Vedkommende ikke blot varede, indtil de gav Køb og gik ind paa de Betingelser, Kongen foreskrev, men at den for nogle af dem tillige var en Straf for de Forseelser, som de beskyldtes for i Klageskriftet¹. Dette gælder saaledes foruden Joachim Rønnow ogsaa Jørgen Friis og Stygge Krumpen. Medens de fleste af Biskopperne løslodes forholdsvis kort Tid efter Reformationens Indførelse mod at anerkende den nye Tingenes Tilstand, sad Jørgen Friis, der havde udtalt sig fornærmeligt om Frederik I, i Fængsel indtil 1538², og Joachim Rønnow og Stygge Krumpen holdtes fængslet indtil 1542. De Anklager, der i Klageskriftet rettes mod Joachim Rønnow, er udførligere og voldsommere end dem, der rettes mod de andre Biskopper og fylder lige saa meget som Anklagerne mod de andre Biskopper tilsammen³. Her skal blot de vigtigste Anklager nævnes:

1) Han havde over for en Prædikant (formodentlig Hans Tausen) betegnet Christian III som »den Gæk af Holsten«.

2) Han havde efter Frederik I's Død forsøgt at genoprette Roskildebispens Herredømme over København⁴.

3) Han havde arbejdet paa at indskrænke Kongens Magt til det mindst mulige; han og Rigsraadet skulde føre Regeringen, medens Kongen kun skulde have 15000 Gylden om Aaret og desuden en uærlig og utugtig Kvinde. Hvis Kongen handlede mod hans og Rigsraadets Vilje, skulde han dræbes.

¹ Monumenta 1. R. I, 218 f.

² Ibidem, 187. Hans Forpligtelsesbrev er dateret 9. August 1538 (Monumenta 1. R. I, 233 ff.).

³ Ibidem, 164—183.

⁴ Dette bevidnes af Skibykrøniken (Monumenta 1. R. I, 94 ff.).

4) Han havde optraadt uforskammet over for Peder Svave, da denne under Københavns Belejring var sendt til ham »i et ringe Hverv og Ærinde« af Kongens Statholdere i Lejren foran København.

5) Han havde udtalt sig fornærmeligt om Kongen over for dennes tyske Lejetropper.

6) Han havde svaret Kongen med »onde og løse Ord«, da denne i al Venskabelighed havde bebrejdet ham, at han havde forgrebet sig paa en Borger i Næstved, som havde kongeligt Lejdebrev. Dette maatte Kongen dengang finde sig i, som om han havde været hans undergivne.

7) Han havde forbudt sine Bønder og Tjenere at deltage i Arbejde paa Skanser og Grave.

8) Han havde nægtet at bidrage til Aflønningen af Kongens Hær.

Disse Anklager er tilstrækkelige til at begrunde, hvorfor Christian III's Vrede særlig maatte rette sig mod Joachim Rønnow. Denne havde gentagne Gange vist en fuldstændig Mangel paa Vilje til at indordne sig under Kongemagten og maatte derfor straffes strengt. Det samme gjaldt Stygge Krumpen; Anklagerne mod ham er omtrent lige saa omfattende og voldsomme som Anklagerne mod Joachim Rønnow¹. De vigtigste Anklager mod Stygge Krumpen er følgende:

1) Han havde tilegnet sig Kronens Klostre i Vendsyssel².

2) Han havde tilegnet sig det Kirkesølv, som i 1531 var blevet bevilget Frederik I.

3) Han havde tilbageholdt et Brev fra Kongen til Adelen i Vendsyssel med Opfordring til Modstand mod de oprørske Bønder.

4) Han havde opfordret Bønderne til Skattenægtelse og Opsætsighed mod Øvrigheden.

5) Han havde staaet i Forbindelse med Hertug Albrecht af Mecklenburg og den norske Ærkebiskop.

Foruden disse Anklager findes der i Beskyldningerne mod Stygge Krumpen omtalt en hemmelig Overenskomst mellem denne og Joachim Rønnow, at hvis der var nogen Riddersmand,

¹ Monumenta 1. R. I, 190—198.

² Jfr. Danske Magazin 3. R. IV, 219 f.

Borger eller Bonde eller anden i den enes Stift, hvem det end kunde være, dermed ikke Kongen undtaget, som var vedkommende Biskop imod, skulde de hjælpe hinanden med at straffe vedkommende¹. Denne Overenskomst var et Udslag af den Forbindelse, som havde været mellem dem, siden Stygge Krumpen i 1527 under Rønnows Strid med Jens Andersen Beldenak blev udset til Voldgiftsmand for Rønnow og dennes Familie². Der er næppe nogen Tvivl om, at Overenskomsten mellem Joachim Rønnow og Stygge Krumpen har bidraget til, at den Uvilje, som Christian III nærede mod Joachim Rønnow, ogsaa er blevet Stygge Krumpen til Del³.

Hvis de Beskyldninger er rigtige, som Christian III rettede mod Joachim Rønnow og Stygge Krumpen, og der er ingen Grund til at betvivle dette, da enkelte af dem kan dokumenteres ad anden Vej, og de øvrige er sandsynlige, da de stemmer med, hvad man ellers ved om dem, saa har de med Grund været anset for saa statsfarlige, at de holdtes i Fængsel længe efter de andre Biskoppers Løsladelse, og at Christian III i Foraaret 1538 paatænkte at sende dem til Preussen. Dette blev ikke til noget, fordi Hertug Albrecht afslog at tage imod dem⁴. Aaret efter sendtes Joachim Rønnow til Visborg⁵. At Joachim Rønnow ansaas for statsfarlig, er Forklaringen paa, at Gustaf Vasas Bestræbelser i Aarene 1536—1539 for at faa ham løsladt for-

¹ Monumenta 1. R. I, 194 f. Rørdam formoder, at der her hentydes til en hemmelig politisk Overenskomst under Grevefejden (Ny kirkehist. Saml. IV, 471 Anm.). Denne Overenskomst maa i saa Fald være indgaaet i Aaret 1535, da Rønnow var i Jylland. Det første sikre Vidnesbyrd om Rønnows Ophold i Jylland er, at han 1. Marts 1535 var hos Christian III i Kolding, hvor han laante Kongen 20 Nobler (Danske Kancellireg. 1535—1550, 1), men det er sandsynligt, at han har deltaget i Hyldningen i Viborg 8. Marts 1535 og i Juli s. A. er vendt tilbage til sit Stift (jfr. Danske Magazin 3. R. V, 30, 70; Danske Kancellireg. 1535—1550, 3). Overenskomsten mellem Joachim Rønnow og Stygge Krumpen maa følgelig være indgaaet i Tiden Marts—Juli 1535.

² Kong Frederik den Førstes danske Reg., 163.

³ Jfr. Monumenta 1. R. I, 141.

⁴ Kirkehist. Saml. 6. R. III, 568 f.

⁵ Møllerup og Meidell: Bille-Ettens Historie I, 651.

blev uden Resultat,¹ og at Johan Friis saa sent som i 1541 forhindrede, at Rønnows Sag kom til Behandling under Kongemødet i Brømsebro².

I Begyndelsen af 1540'erne var Christian III's Regime saa grundfæstet, at han har ment, at de Biskopper, der endnu sad fængslet, uden Skade kunde løslades, og Forhandlinger er optaget med deres Slægtninge og Venner om deres Frigivelse³. Disse Forhandlinger førte til, at Stygge Krumpen 24. Juni 1542 løslodes af sit Fængsel efter at have underskrevet et Revers, for hvis Overholdelse 11 Adelsmænd maatte gaa i Borgen, medens de andre Biskopper kunde nøjes med 7 eller 8, og Joachim Rønnow skulde have haft 10⁴. Joachim Rønnow opnaaede at blive ført til Københavns Slot, og efter al Sandsynlighed var det Meningen ogsaa at løslade ham, men han døde 1. Maj 1542, inden Forliget var kommet i Stand.

¹ Disse Bestræbelser er skildret i Kirkehist. Saml. 6. R. III, 564—567 og skal derfor ikke omtales her.

² Monumenta 1. R. II, 185. At Johan Friis har en væsentlig Andel i, at Joachim Rønnow holdtes saa længe i Fængsel, ses af Gustaf Vasas Udtalelse til Kansleren ved denne Lejlighed: »I kunde vel hjælpe til Gode, om I vil, kære, gør det.« Der hentydes vel ogsaa til Johan Friis i Joachim Rønnows Udtalelse til Mogens Gyldenstjerne, at Kongen havde holdt ham i Fængsel »efter vrang Undervisning og onde Tilskynderes Raad« (Breve fra og til Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre I, 72).

³ Breve fra og til Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre I, 65 f., 71 f. Der er intet overleveret om Forhandlingerne vedrørende Stygge Krumpens Løsladelse, men saadanne har utvivlsomt fundet Sted, idet Stygge Krumpen førtes fra sit Fængsel paa Sønderborg til Odense, hvor Kongen var paa det Tidspunkt, da Reverset skulde underskrives (Monumenta 1. R. I, 241; jfr. Danske Kancellireg. 1535—1550, 234 ff.).

⁴ Monumenta 1. R. I, 219 ff., Nye Danske Mag. I, 237 ff.; Breve fra og til Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre I, 66.